

Äldrenämnden

Ersättningsnivåer för dagverksamheter

Förslag till beslut

1. Äldrenämnden beslutar att de tre ersättningsnivåerna för dagverksamheter tas bort och ersätts med två ersättningsnivåer från januari 2017.
2. Äldrenämnden beslutar att nivå 1 blir 730 kronor inklusive 0,5 procents kompensation enligt ramärendet och nivå 2 blir 805 kronor inklusive 0,5 procents kompensation enligt ramärendet från januari 2017.
3. Äldrenämnden beslutar att ge social- och äldredirektören i uppdrag att uppdatera villkor för att vara godkänd anordnare av dagverksamhet i enlighet med de nya ersättningsnivåerna.
4. Äldrenämnden beslutar att ge social- och äldredirektören i uppdrag att under 2017 utreda behovet av öppna mötesplatser/träfflokaler som ett komplement till dagverksamhet.
5. Äldrenämnden beslutar att ge social- och äldredirektören i uppdrag att under 2017 se över den förenklade biståndsbedömningen genom att göra en uppdelning mellan biståndsbedömd dagverksamhet och öppna mötesplatser/träfflokaler utan biståndsbedömning.

Sammanfattning

Underlaget för dagverksamhet minskar. Det medför både svårigheter för den kommunala anordnaren att erbjuda en verksamhet med hög kvalitet och hindrar nya aktörer att starta verksamhet. En utredning av ersättningsnivåer för dagverksamhet för äldre har gjorts. Förslaget ska uppmuntra till att fler aktörer ansöker om att bli anordnare enligt kundvalet och att olika behov av dagverksamhet kan tillgodoses.

Utredningen föreslår att de tre ersättningsnivåerna ersätts med två checknivåer. Ersättningsnivån för nivå 1 blir 730 kronor inklusive 0,5 procents kompensation enligt ramärendet och nivå 2 blir 805 kronor inklusive 0,5 procents kompensation enligt ramärendet från januari 2017.

Ärendet

Bakgrund

Enligt mål och budget för äldrenämnden 2016-2018 ska en översyn av innehåll och ersättningsnivåer på dagverksamhet genomföras inför budgetår 2017:

”Under 2016 kommer ersättningsnivåerna för dagverksamhet att utredas för att kunna införas under 2017. I dag finns det anordnare som avstår från att anordna dagverksamhet i Nacka beroende på att dagverksamhetens ersättningsnivåer är låga. Det leder till att medborgarna får ett mindre utbud att välja mellan och att innehållet i den verksamhet som bedrivs är begränsat. Det gör också att kunderna avstår från dagverksamhet eftersom den inte passar deras behov och önskemål. En bra dagverksamhet som är attraktiv för kunderna skulle minska hemtjänstbehovet och också kunna ge ett längre kvarboende i det egna hemmet. Höjda ersättningsnivåer leder till högre kostnader men sannolikt också till en större volym p.g.a. att fler kommer att efterfråga verksamheten.”

Äldrenämnden gav social- och omsorgsdirektören i uppdrag att utreda ersättningsnivåerna för att kunna införa nya checknivåer till januari 2017 i yttrandet om Mål och budget för 2017. Orsaken till uppdraget var att ersättningsnivåerna är så låga att det leder till att medborgarna får ett mindre utbud att välja mellan och att innehållet i den verksamhet som bedrivs är begränsat. Det gör också att kunderna avstår från dagverksamhet eftersom den inte passar deras behov eller önskemål. En bra dagverksamhet som är attraktiv för kunderna skulle minska hemtjänstbehovet och också kunna ge ett längre kvarboende i det egna hemmet. Höjda ersättningsnivåer leder till högre kostnader men sannolikt också till en större volym på grund av att fler kommer att efterfråga dagverksamhet.

Uppdraget

Uppdraget var att ge förslag på nytt ersättningssystem för dagverksamhet för att få fler aktörer att ansöka om att bli anordnare enligt kundvalet och för att kunna tillgodose olika behov av dagverksamhet.

Följande frågor ställdes i uppdraget:

- Hur kan ersättningsnivån för dagverksamhet ändras så att den attraherar fler anordnare?
- Vilken effekt får en ny ersättningsnivå på äldrenämndens ekonomi?
- Hur ser det ut i andra kommuner?

Avgränsningar

Uppdraget omfattade inte utredning av verksamhetens innehåll.

Genomförande

Samråd har skett med sakkunniga inom socialtjänsten. Befintliga anordnare av särskilt boende fick möjlighet att lämna synpunkter om kundvalet för dagverksamhet på ett anordnarmöte. En jämförelse med andra kommuner har gjorts av kommuner med kundvalssystem inom dagverksamhet.

Uppdraget utfördes av konsult: Annika Lindstrand, tidigare medarbetare på Sociala kvalitetsenheten.

Utredning

Ersättningsregler

Syftet med dagverksamhet är att bibehålla kundens funktioner, förhindra isolering, ge ökade möjligheter till kvarboende i det ordinarie boendet och/eller ge avlastning för anhöriga. Dagverksamhet ska erbjuda social gemenskap, omvårdnad, stimulans och viss träning. I tjänsten ingår hälso- och sjukvårdsinsatser, inklusive rehabilitering, till och med sjuksköterskenivå. Lokalerna ska ligga geografiskt lättillgängliga inom Nacka kommun.

Alla personer över 65 år, som är bosatta i Nacka, har möjlighet att delta i dagverksamhet för aktuell målgrupp. Ingen särskild prövning i det enskilda fallet krävs för att börja på dagverksamhet. Det är förenklad biståndsbedömning. Kunden väljer en av de godkända anordnarna i Nacka för sin målgrupp och tar själv kontakt med dagverksamheten. När kunden har besökt dagverksamheten kommer kunden och anordnaren överens om startdatum och hur ofta kunden ska delta.

Anordnaren ersätts utifrån kundens behovsnivå och antal närvarotillfällen. Ett närvarotillfälle omfattar minst fem timmar. Behovet av personalstöd graderas i tre checknivåer. När en kund börjar på vald dagverksamhet ersätts anordnaren med lägsta checknivån. För de kunder som bedöms ha större behov än vad som täcks av lägsta checknivån kan anordnaren aktualisera en vårdresursmätning, som då utförs av äldrenheten. Vårdresursmätningen görs med hjälp av ett mätinstrument som tar hänsyn till aktivitetsförmåga, mental förmåga, psykisk status samt behov av hälso- och sjukvårdsinsatser och rehabilitering.

Utredningen visar att de nuvarande ersättningsreglerna är ett hinder för att utveckla dagverksamheterna. Den förenklade biståndsbedömningen gör det svårt för biståndshandläggarna att motivera de kunder som är i behov av dagverksamhet. Det är också svårt för dagverksamheterna att planera verksamheten när kunderna har mycket olika behov. Därmed minskar underlaget för att bedriva en dagverksamhet med hög kvalitet.

Indelningen i tre checknivåer med en mycket låg grundnivå för ersättningen, ger en osäkerhet för nya anordnare om vilken ersättning de kan förvänta sig.

Nuvarande ersättningsnivå, Nacka 2016

Checkgrupp, nivå kronor/dag	1	2	3
Kommunal anordnare	327	515	866

I nuläget får privata anordnare momskompensation med 6 procent.

Den faktiskt utbetalade genomsnittliga ersättningen är 638 kronor.

Jämförelser med andra kommuner

Inom Stockholmsområdet tillämpar Stockholms stad, Täby och Sollentuna valfrihetssystem för dagverksamhet. Valfrihetssystem finns även i Västervik och Vellinge. Ingen av de undersökta kommunerna erbjuder dagverksamhet med förenklad biståndsbedömning. Däremot förekommer en uppdelning mellan biståndsbedömd verksamhet och öppna mötesplatser för äldre.

De flesta dagverksamheter utförs i kommunal regi. Ett fåtal helt privata utförare finns i de andra kommunerna.

Det är svårt att jämföra ersättningsnivån med andra kommuner. Nackas genomsnittliga ersättning förefaller inte så låg i jämförelse med andra kommuner vid en översiktlig jämförelse. En viktig faktor är skillnaden mellan biståndsbedömd och utförd tid. Nacka ersätter utförd tid medan bland annat Stockholm ersätter biståndsbedömd tid. Detta innebär att Nackas ersättning bör ligga högre jämfört med kommuner som ersätter biståndsbedömd tid.

Ersättningsnivåer, Stockholm 2016

Regiform	Demensdagvård kr/dag	Social dagvård kr/dag
Kommunal utförare	515 + lokaler	471 + lokaler
Enskild utförare	610	564

Stockholms stad ersätter för biståndsbedömd tid. De erbjuder biståndsbedömd dagverksamhet som i första hand riktar sig till demenssjuka äldre. De har även ett stort antal öppna mötesplatser/träffpunkter. Ersättningsnivån för den biståndsbedömda dagverksamheten i Stockholms stad har inte setts över sedan 2010. De betraktar nivån som låg och i behov av översyn. En orsak är att privata aktörer valt att inte gå med i valfrihetssystemet, därför att ersättningen är alltför låg.

Ersättningsnivåer, Täby 2016

Kronor/dag.

	Enskild utförare	Kommunal utförare
nivå 1 (social)	589	574
nivå 2 (demens)	646	630
nivå 3	särskild redovisning	särskild redovisning

Nivå 3 har inget fast belopp. Peng bestäms individuellt för varje brukare efter särskild redovisning.

Ersättningsnivåer, Sollentuna 2015

Kronor/timme inklusive momskompensation med 6 procent. Ersättning ges för utförd tid, minst 4 timmar per dag och kund.

Privat regi	
Dagverksamhet, demens	141 kronor vardagar, 146 kronor helg
Dagverksamhet, social samvaro	133 kronor vardagar, 140 kronor helg

Nivåerna räknas upp enligt OPI.

Utredningens slutsatser

Underlaget för dagverksamhet minskar. Det medför svårigheter för den kommunala anordnaren att erbjuda en verksamhet med hög kvalitet och är ett hinder för nya aktörer att starta verksamhet. Privata anordnare verkar avstå från att starta dagverksamheter i Nacka, dels på grund av vikande underlag och dels på grund av att ersättningen förefaller låg.

Indelningen i tre checknivåer med en mycket låg grundnivå för ersättningen, ger en osäkerhet för nya anordnare om vilken ersättning de kan förvänta sig. Därför bör grundersättningen höjas snarare än den högsta ersättningsnivån. Ersättningsnivåerna upplevs som alltför låga för att bedriva verksamheter med tillräckligt hög kvalitet och för att starta nya.

Utredningen pekar mot att de nuvarande tre ersättningsnivåerna bör ersättas med två nivåer. En önskan är att dagverksamheterna blir mer specialiserade utifrån målgruppernas behov.

Syftet med att öka grundersättningen snarare än att öka den högsta ersättningsnivån är att öka förutsägbarheten för de anordnare som önskar auktorisera sig för kundvalet och ge bättre förutsättningar för att förbättra innehållet i verksamheten.

Den förenklade biståndsbedömningen gör det svårare för biståndshandläggarna att motivera de kunder som är i behov av dagverksamhet. Den förenklade biståndsbedömningen bör utredas med syftet att göra en uppdelning mellan:

- biståndsbedömd dagverksamhet för demenssjuka och äldre med andra stora omvårdnadsbehov
- öppna mötesplatser/träfflokaler utan biståndsbedömning

Förslag

De tre ersättningsnivåerna ersätts med två checknivåer på 730 konor respektive 805 kronor inklusive 0,5 procents kompensation enligt ramärendet. I nuläget får privata anordnare kompenseras momskompensation med 6 procent.

	Nivå 1	Nivå 2
Förslag exklusive 0,5 % kompensation enligt ramärendet	726 kronor	801 kronor
Förslag inklusive 0,5 % kompensation enligt ramärendet	730 kronor	805 kronor

En utredning om biståndsbedömd dagverksamhet behövs för att se över hur demenssjuka och äldre med andra stora omvårdnadsbehov ska kunna tillgodoseas. Utredningen ska även beakta om öppna mötesplatser/träfflokaler för alla äldre kan vara ett komplement till biståndsbedömd dagverksamhet.

Den förenklade biståndsbedömningen bör ses över genom att göra en uppdelning mellan biståndsbedömd dagverksamhet och öppna mötesplatser/träfflokaler utan biståndsbedömning.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget innebär att myndighetens kostnader (exklusive 0,5 procents kompensation i ramärendet) ökar med cirka 740 tusen kronor per år (22 procent) per år baserat på månaden februari 2016. Bedömningen är att det ryms inom budgetramen för dagverksamheten.

Beroende på om dagverksamheterna har huvuddelen av kunderna biståndsbedömda i nuvarande nivå 1, 2 eller 3 slår myndighetens genomsnittliga höjning på 22 procent olika. Samtliga dagverksamheters ersättning kommer att öka. Det finns en stor variation mellan hur kunderna blivit biståndsbedömda på olika dagverksamheterna, vilket gör att ökningen varierar stort.

Förslaget innebär att nuvarande nivå 1 och 2 slås ihop till en grundnivå som ersätts med 730 kr per dag inklusive de 0,5 procent generell kompensation som finns med i ramärendet.

Förslaget att utreda behovet av öppna mötesplatser/träfflokaler som ett komplement till dagverksamhet kräver fortsatt utredning. Det förutsätter att medel avsätts för att finansiera öppna mötesplatser/träfflokaler.

Konsekvenser för barn

Förslaget medför inga konsekvenser för barn.

Bilagor

1. Nuvarande villkor för att vara godkänd anordnare av dagverksamhet för äldre

Anna-Lena Möllstam
Enhetschef
Äldreheten

Emelie Berglund
Planerare/Utvecklare
Sociala kvalitetsenheten